ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ GIUSEPPE TESAURO της 9ης Νοεμβρίου 1989 *

Κύριε πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Με Διάταξη περί παραπομπής, που πρωτοκολλήθηκε στη γραμματεία στις 22 Νοεμβρίου 1988, το Tribunale civile της Γένοβας ζητεί από το Δικαστήριο να εκδώσει προδικαστική απόφαση ως προς το κύρος του άρθρου 20 του κανονισμού 49/81 της Επιτροπής [1] και του άρθρου 6 του κανονισμού 57/81 της Επιτροπής [2], καθόσον οι διατάξεις αυτές προβλέπουν αναδρομική εφαρμογή των εν λόγω κανονισμών από 1ης Ιανουαρίου 1981, μολονότι δημοσιεύθηκαν στο φύλλο της *Επίσημης Εφημερίδας των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* της 1ης Ιανουαρίου το οποίο κυκλοφόρησε μόλις στις 23 Ιανουαρίου, του ίδιου έτους.

2. Τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν τη βάση της αγωγής η οποία είναι αντικείμενο της κύριας δίκης συνέβησαν κατά την περίοδο που περιλαμβάνεται μεταξύ του τέλους του 1980 και των αρχών του 1981, έτους ενάρξεως της ισχύος της πράξεως περί των όρων προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες [3] (στο εξής: πράξη προσχωρήσεως).

3. Το νομοθετικό πλαίσιο: το άρθρο 41, παράγραφος 1, της πράξεως προσχωρήσεως, που περιλαμβάνεται στον τίτλο ΙΙ περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, προβλέπει ότι η Επιτροπή καθορίζει τις μεθόδους διοικητικής συνεργασίας που αποσκοπούν να εξασφαλίζουν ότι, από την 1η Ιανουαρίου 1981 — ημερομηνία ενάρξεως της ισχύος της πράξεως προσχωρήσεως — τα εμπορεύματα που πληρούν τους αναγκαίους για το σκοπό αυτόν όρους απολαύουν της καταργήσεως των δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος, καθώς και των ποσοτικών περιορισμών και μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1980, η Επιτροπή ανέλαβε την υποχρέωση να θεσπίσει, από 1ης Ιανουαρίου 1981, μια σειρά κανονισμών βάσει του άρθρου 41 της πράξεως προσχωρήσεως.

Για να μπορέσουν οι εθνικές αρχές και οι επιχειρηματίες να λάβουν γνώση των κειμένων των εν λόγω σχεδίων, η Επιτροπή τα δημοσίευσε στην Επίσημη Εφημερίδα της 6ης Οκτωβρίου 1980 [4].

Το πρώτο από τα προαναφερθέντα σχέδια κατέστη στη συνέχεια ο κανονισμός 49/81, περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας που αποσκοπούν στη διασφάλιση, κατά τη μεταβατική περίοδο, της ελευθέρας κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων κρατών μελών.

Οι συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 1 και 18 του εν λόγω κανονισμού όριζαν την εφαρμογή του προβλεπόμενου από την πράξη προσχωρήσεως καθεστώτος, που συνίστατο στην κατάργηση των δασμών και φορολογικών επιβαρύνσεων, για τα εμπορεύματα για τα οποία είχαν εκδοθεί πιστοποιητικά κυκλοφορίας AG 1 ή AG 3 και τα οποία την 1η Ιανουαριου 1981 βρίσκονταν είτε καθ' οδόν ή είχαν τεθεί στην Κοινότητα υπό το καθεστώς της προσωρινής αποθηκεύσεως, των τελωνειακών αποταμιεύσεων ή των ελευθέρων ζωνών. Είναι σκόπιμο να υπομνησθεί ότι τα πιστοποιητικά AG 1 και AG 3 ήταν τα έγγραφα τα

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

1 — ΕΕ L 4, σ. 1.

2 — ΕΕ L 4, σ. 43.

3 — ΕΕ L 291 της 19.11.1979, σ. 171.

4 — GU C 259, σ. 1.

οποία προβλέπονταν από τη συμφωνία συνδέσεως μεταξύ Ελλάδας και της Κοινότητας των Εννέα προκειμένου να τύχουν εφαρμογής οι όροι της συμφωνίας αυτής.

Δυνάμει του άρθρου 20 ο κανονισμός 49/81 άρχισε να ισχύει από 1ης Ιανουαρίου 1981.

Δεν αμφισβητείται, εξάλλου, ότι το φύλλο της ΕΕ L 4, της 1ης Ιανουαρίου 1981, στο οποίο δημοσιεύθηκε ο κανονισμός, ήταν διαθέσιμο από την Υπηρεσία Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων μόλις στις 23 Ιανουαρίου.

4. Το άρθρο 73, παράγραφος 1, της πράξεως προσχωρήσεως, που περιλαμβάνεται στον τίτλο IV περι γεωργίας, ορίζει τα εξής:

« Αν μεταβατικά μέτρα είναι αναγκαία για να διευκολυνθεί η μετάβαση από το υφιστάμενο καθεστώς εντός της Ελλάδας στο καθεστώς που προκύπτει από την εφαρμογή της κοινής οργανώσεως των αγορών σύμφωνα με τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στον παρόντα τίτλο, ιδίως αν η θέση σε εφαρμογή του νέου καθεστώτος κατά την προβλεπομένη ημερομηνία προσκρούει για ορισμένα προϊόντα σε αισθητές δυσχέρειες, τα μέτρα αυτά θεσπίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 38 του κανονισμού αριθ. 135/66/ΕΟΚ ή, κατά περίπτωση, στα αντίστοιχα άρθρα των άλλων κανονισμών περί κοινής οργανώσεως των γεωργικών αγορών. Τα μέτρα αυτά δύνανται να ληφθούν κατά τη διάρκεια περιόδου που λήγει την 31η Δεκεμβρίου 1982 και η εφαρμογή τους δε δύναται να παραταθεί πέραν της ημερομηνίας αυτής. »

Μια σύντομη υπόμνηση του κανονιστικού και οικονομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονταν οι εμπορικές συναλλαγές γεωργικών προϊόντων μεταξύ της Ελλάδας και της Κοινότητας κατά την περίοδο πριν από την ένταξη θα βοηθήσει για την καλύτερη κατανόηση του σκοπού που επιδιώκεται με τον κανονισμό 57/81, ο οποίος εκδόθηκε δυνάμει του προαναφερθέντος άρθρου.

Πριν από την ένταξη τα ελληνικά γεωργικά προϊόντα, μεταξύ των οποίων και το ελαιόλαδο, υπόκεινταν κατά την εισαγωγή τους στην Κοινότητα στο καθεστώς που προέβλεπε η συμφωνία συνδέσεως μεταξύ ΕΟΚ και Ελλάδας. Το καθεστώς αυτό είχε ως χαρακτηριστικό την επιβολή εισφορών.

Για τα εξαγόμενα από την Ελλάδα πριν από την ένταξη γεωργικά προϊόντα καταβάλλονταν στη χώρα αυτή επιστροφές κατά την εξαγωγή ή παρέχονταν άλλα πλεονεκτήματα, όπως εκείνα τα οποία προκύπτουν από την πώληση σε χαμηλές τιμές των αποθεμάτων παρεμβάσεως, πράγμα το οποίο συνέβαινε στην περίπτωση του ελαιολάδου.

Μετά την ένταξη, στις εισαγωγές στην Κοινότητα γεωργικών προϊόντων προερχόμενων από την Ελλάδα δεν επιβάλλονταν πλέον εισφορές, κατά τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, αλλά τα εξισωτικά ποσά « προσχωρήσεως » που προβλέπονται στο άρθρο 61, παράγραφος 1, της πράξεως προσχωρήσεως.

Εντούτοις, η Επιτροπή θεώρησε ότι δεν θα ήταν δίκαιο να εφαρμοστούν οι ευνοϊκότερες διατάξεις, που προέκυπταν από την ένταξη, για τα γεωργικά προϊόντα τα οποία είχαν εξαχθεί μεν από την Ελλάδα πριν από την ένταξη, αλλά είχαν εισαχθεί στην Κοινότητα μετά την ένταξη. Πράγματι, τούτο θα παρείχε στους ενδιαφερόμενους επιχειρηματίες διπλό αδικαιολόγητο πλεονέκτημα, δηλαδή, αφενός, την « πριμοδότηση » κατά την εξαγωγή από την Ελλάδα και, αφετέρου, την κατάργηση της εισφοράς.

Ως εκ τούτου, θέσπισε τον κανονισμό 57/81, περί λήψεως μεταβατικών μέτρων, λόγω της προσχωρήσεως της Ελλάδος, όσον αφορά τις συναλλαγές των γεωργικών προϊόντων, του οποίου το άρθρο 2 ορίζει ότι τα γεωργικά προϊόντα που εξάγονται από την Ελλάδα πριν από την 1η Ιανουαρίου 1981 και που εισάγονται

στην Κοινότητα των Εννέα από την ημερομηνία αυτή, υποβάλλονται, κατά παρέκκλιση από τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 49/81, στο καθεστώς που ισχύει για τις συναλλαγές μεταξύ της Κοινότητος των Εννέα και της Ελλάδος την 31η Δεκεμβρίου 1980, αν συνοδεύονται με πιστοποιητικό κυκλοφορίας AG 1 ή AG 3, με άλλα λόγια στο καθεστώς που προκύπτει από τη συμφωνία συνδέσεως.

Αυτός ο τελευταίος κανονισμός, ο οποίος επρόκειτο να τεθεί σε ισχύ από 1ης Ιανουαρίου 1981, όπως όριζε στο άρθρο 6, δημοσιεύθηκε επίσης στο φύλλο L 4 της Επίσημης Εφημερίδας της 1ης Ιανουαρίου, το οποίο, όπως προαναφέρθηκε, ήταν διαθέσιμο μόλις στις 23 Ιανουαρίου.

Όμως, η έκδοση του εν λόγω κανονισμού δεν είχε προηγουμένως γνωστοποιηθεί απευθείας στους επιχειρηματίες, καθώς η Επιτροπή περιορίστηκε στο να ανακοινώσει με τηλετύπημα το σχέδιο του κανονισμού στις τελωνειακές αρχές των κρατών μελών στις 23 Δεκεμβρίου 1980.

5. Τα πραγματικά περιστατικά: η Società agricola fattoria alimentare SpA (στο εξής: SAFA) εξήγαγε από την Ελλάδα και εναπέθεσε σε τελωνειακή αποταμίευση στη Γένοβα, πριν από την 31η Δεκεμβρίου 1980, μερικές παρτίδες ελαιολάδου. Στις 2 Ιανουαρίου 1981, ήτοι την επομένη της θέσεως σε ισχύ της πράξεως προσχωρήσεως, η SAFA διέθεσε αυτό το ελαιόλαδο στην κατανάλωση. Κατ' εφαρμογή του κανονισμού 57/81, οι ιταλικές τελωνειακές αρχές ζήτησαν την καταβολή των εισφορών που ίσχυαν την 31η Δεκεμβρίου 1980. Η SAFA, όμως, επικαλούμενη το ανίσχυρο του εν λόγω κανονισμού και ζητώντας παράλληλα την εφαρμογή στην περίπτωσή της του κανονισμού 49/81, άσκησε αγωγή κατά της Amministrazione delle finanze ενώπιον του Tribunale civile της Γένοβας αιτούμενη την επιστροφή της καταβληθείσας εισφοράς.

Κατά την SAFA, πράγματι, ο κανονισμός 57/81, δημοσιευθείς στο φύλλο της ΕΕ της 1ης Ιανουαρίου 1981 το οποίο ήταν πραγματικά διαθέσιμο μόνο στις 23 Ιανουαρίου του ίδιου έτους, δεν μπορούσε να ισχύσει αναδρομικά από 1ης Ιανουαρίου.

6. Το Tribunale της Γένοβας έκρινε ότι, για την επίλυση της διαφοράς, ήταν απαραίτητο να υποβάλει στο Δικαστήριο δύο προδικαστικά ερωτήματα, από τα οποία το πρώτο αφορά το κύρος του άρθρου 6 του κανονισμού 57/81, καθόσον συνεπάγεται την αναδρομική ισχύ του κανονισμού από 1ης Ιανουαρίου 1981, ενώ το δεύτερο — για την περίπτωση που το Δικαστήριο κρίνει ανίσχυρο το προαναφερθέν άρθρο — το κύρος του άρθρου 20 του κανονισμού 49/81, καθόσον συνεπάγεται την αναδρομική εφαρμογή από 1ης Ιανουαρίου 1981 του κανονισμού αυτού.

7. Επειδή το παραπέμπον δικαστήριο υπέβαλε το προδικαστικό ερώτημα ως προς τη νομιμότητα της αναδρομικής εφαρμογής του κανονισμού 49/81 αποκλειστικά για την περίπτωση που το Δικαστήριο θα έκρινε άκυρο το άρθρο 6 του κανονισμού 57/81, θα επικεντρώσω καταρχάς την ανάλυσή μου σ' αυτό το τελευταίο ζήτημα.

Επ' αυτού παρατηρώ καταρχάς ότι το παραπέμπον δικαστήριο ορθώς αναφέρεται σε αναδρομική εφαρμογή του κανονισμού 57/81 από 1ης Ιανουαρίου 1981, καθώς φαίνεται βέβαιο ότι το φύλλο της ΕΕ στο οποίο δημοσιεύθηκε ο κανονισμός αυτός ήταν διαθέσιμο μόλις στις 23 Ιανουαρίου 1981.

Πράγματι, προκύπτει από τη νομολογία του Δικαστηρίου ότι, εφόσον αποδεικνύεται ότι η αναφερόμενη στο φύλλο της ΕΕ ημερομηνία δεν αντιστοιχεί στην ημέρα κατά την οποία το φύλλο αυτό ήταν πράγματι διαθέσιμο, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η ημερομηνία της πραγματικής δημοσιεύσεως [5].

5 — Βλέπε αποφάσεις της 25ης Ιανουαρίου 1979, Racke, σκέψη 15 (98/78, Racc. 1979, σ. 69), και της 25ης Ιανουαρίου 1979, Decker, σκέψη 3 (99/78, Racc. 1979, σ. 101).

Το Δικαστήριο είχε, εξάλλου, την ευκαιρία να διευκρινίσει ότι, αν και κατά κανόνα αντιβαίνει στην αρχή της ασφάλειας του δικαίου να καθορίζεται ως χρόνος ενάρξεως της ισχύος μιας κοινοτικής πράξεως ημερομηνία προηγούμενη της δημοσιεύσεώς της, εντούτοις τούτο μπορεί να συμβεί, κατ' εξαίρεση, όταν το απαιτεί ο επιδιωκόμενος σκοπός και όταν έχει δεόντως ληφθεί υπόψη η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ενδιαφερομένων [6].

8. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι δύο αυτές προϋποθέσεις συντρέχουν στην υπό κρίση υπόθεση.

Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, νομίζω ότι από την εξέταση του γενικού πλαισίου, στο οποίο εντάσσεται ο επίμαχος κανονισμός, προκύπτει με αρκετή σαφήνεια ότι ο επιδιωκόμενος σκοπός συνίστατο στο να πληρωθεί ένα κενό του συστήματος και να αποτραπεί το ενδεχόμενο ορισμένοι εισαγωγείς να πραγματοποιήσουν λόγω της καταστάσεως αυτής αδικαιολόγητα κέρδη, με αποτέλεσμα αυτοί να βρίσκονταν σε ευνοϊκότερη θέση σε σχέση με άλλους επιχειρηματίες.

Αν ληφθεί υπόψη ο επιδιωκόμενος σκοπός, ήταν απαραίτητο οι εν λόγω διατάξεις να εφαρμοστούν οπωσδήποτε από 1ης Ιανουαρίου 1981, παρά την καθυστέρηση που οφειλόταν στις δυσχέρειες πρακτικής φύσεως (μεγάλος όγκος ετήσιων περιοδικών εκδόσεων που έπρεπε να τυπωθούν σε στενά χρονικά περιθώρια, στις οποίες προστέθηκαν τα πολυάριθμα κείμενα που έπρεπε να εκδοθούν λόγω της εντάξεως της Ελλάδας) οι οποίες προέκυψαν κατά τη δημοσίευση του κανονισμού.

Πράγματι, μόνο με τον τρόπο αυτό ήταν δυνατή η εξασφάλιση της συνέχειας και της συνεκτικότητας του εφαρμοστέου καθεστώτος και, συγχρόνως, η παρεμπόδιση ενδεχόμενων κερδοσκοπικών ενεργειών.

Όπως ορθά υπογράμμισε η Επιτροπή, στην προκειμένη περίπτωση επρόκειτο για τη διευθέτηση ενός λεπτού μεταβατικού ζητήματος που ήταν ιδιαίτερα οξύ κατά τις πρώτες ημέρες της εντάξεως. Αν οι εν λόγω κανόνες δεν εφαρμόζονταν από 1ης Ιανουαρίου 1981, θα έχαναν κάθε πρακτική σημασία.

Εξάλλου, είναι σκόπιμο να υπογραμμιστεί ότι ο επίδικος κανονισμός, καθόσον βασιζόταν στην πράξη προσχωρήσεως, δεν μπορούσε να εκδοθεί παρά μόνο μετά την έναρξη της ισχύος της, δηλαδή την 1η Ιανουαρίου 1981.

9. Στη συνέχεια, όσον αφορά το ζήτημα αν λήφθηκε υπόψη η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ιδιωτών, εξαρχής αναφέρω ότι δεν νομίζω ότι η αρχή αυτή παραβιάστηκε λόγω της αναδρομικής εφαρμογής του επίμαχου κανονισμού.

Πράγματι, προκύπτει από την πλούσια και εμπεριστατωμένη σχετική νομολογία ότι η άξια προστασίας δικαιολογημένη εμπιστοσύνη είναι κάτι το οποίο διαφέρει ουσιαστικά από τις οποιεσδήποτε επιθυμίες ή ελπίδες του κάθε ενδιαφερόμενου [7].

Για να θεωρηθεί ότι διαπράττεται παραβίαση της αρχής αυτής πρέπει η μεταβολή η οποία επέρχεται στην έννομη τάξη να είναι αιφνίδια και απρόσμενη, δηλαδή ικανή να πλήξει συ-

6 — Βλέπε απόφαση της 14ης Ιουλίου 1983, Meiko-Konservenfabrik, σκέψη 12 (224/82, Συλλογή 1983, σ. 2539)· απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, Tunnel Refineries, σκέψη 4 (114/81, Συλλογή 1982, σ. 3189· απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, Roquette Frères, σκέψη 5 (110/81, Συλλογή 1982, σ. 3159)· απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, Amylum, σκέψη 4 (108/81, Συλλογή 1982, σ. 3107)· απόφαση της 19ης Μαΐου 1982, Stample Dairy Products, σκέψη 12 (84/81, Συλλογή 1982, σ. 1763)· απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1981, Salumi, σκέψη 10 (212/80, Συλλογή 1981, σ. 2735)· απόφαση 99/78, προαναφερθείσα, σκέψη 8· απόφαση 98/78, προαναφερθείσα, σκέψη 20.

7 — Βλέπε, ιδίως, απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1982, Faust, σκέψη 27 (52/81, Συλλογή 1982, σ. 3745)· απόφαση της 15ης Ιουλίου 1982, Edeka, σκέψη 27 (245/81, Συλλογή 1982, σ. 2745)· απόφαση 84/81, προαναφερθείσα, σκέψη 15· απόφαση της 13ης Ιουνίου 1978, British Beef Company, σκέψη 13 (146/77, Racc. 1978, σ. 1347)· απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 1978, Lührs, σκέψη 6 (78/77 Racc. 1978, σ. 169)· απόφαση της 8ης Ιουνίου 1977, Merkur, σκέψη 9 (97/76, Racc. 1977, σ. 1063).

γκεκριμένα την εμπιστοσύνη των ιδιωτών και το δικαίωμά τους να συναλλάσσονται εντός δεδομένου κανονιστικού πλασίου.

Το νομοθετικό μέτρο θα πρέπει, για να δανειστώ την παραστατική εικόνα που χρησιμοποίησε ο γενικός εισαγγελέας Mayras, να επιπίπτει ως « κεραυνός εν αιθρία » [8].

Με άλλα λόγια δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των ιδιωτών ότι τα κοινοτικά όργανα δεν θα τροποποιήσουν μια δεδομένη κανονιστική ρύθμιση — ακόμα και αναδρομικά, αν τούτο είναι απαραίτητο — αν η δυνατότητα μιας τέτοιας τροποποιήσεως μπορεί λογικά να προβλεφθεί από ένα σώφρονα επιχειρηματία.

Νομίζω όμως ότι, από όσα εξέθεσα προηγουμένως όσον αφορά το οικονομικό και κανονιστικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται ο κανονισμός 57/81, προκύπτει με αρκετή βεβαιότητα ότι το ληφθέν μέτρο ήταν κάθε άλλο παρά απρόσμενο και ότι ήταν απόλυτα σύμφωνο προς τη λογική του συστήματος, ή ακόμη και απαραίτητο προς εξασφάλιση της ορθής εξελίξεως των εμπορικών συναλλαγών.

Ο σώφρων επιχειρηματίας δεν μπορούσε να μη θεωρήσει τουλάχιστον περίεργη μια κατάσταση που θα του παρείχε τη δυνατότητα να αγοράσει ένα προϊόν με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους, όπως αυτοί οι οποίοι υφίσταντο στην Ελλάδα, και να το εισάγει στη συνέχεια στην Κοινότητα χωρίς να καταβάλει εισφορά, στα πλαίσια των ευνοϊκότερων μέτρων που προέβλεπε η πράξη προσχωρήσεως. Αυτό, ιδίως, στον τομέα των γεωργικών προϊόντων, στον οποίο τα δημόσια μέτρα παρεμβάσεως έχουν ιδιαίτερη σημασία στη διαμόρφωση των τιμών και όπου η ελευθέρωση των συναλλαγών δεν μπορεί να γίνει ανεξάρτητα από τη γενικότερη εναρμόνιση των εν λόγω μέτρων.

8 — Βλέπε τις προτάσεις της 26ης Ιανουαρίου 1978 στις υποθέσεις Union Malt (44/77 έως 51/77, Racc. 1978, σ. 57, ιδίως, σ. 91).

Επομένως, η SAFA δεν μπορούσε βασίμως να θεωρήσει ότι τα κοινοτικά όργανα δεν θα ελάμβαναν μέτρα, ακόμη και αναδρομικά ενδεχομένως, προς διευθέτηση μιας ανώμαλης καταστάσεως που θα παρείχε στην SAFA τη δυνατότητα να τύχει ενός αδικαιολόγητου πλεονεκτήματος, στρεβλώνοντας συγχρόνως την ορθή εξέλιξη των εμπορικών συναλλαγών.

10. Κατά τη γνώμη μου, ακόμη και η εκ των προτέρων αναγγελία της εκδόσεως του κανονισμού 49/81, περί των μεθόδων διοικητικής συνεργασίας που αποσκοπούσαν στη διασφάλιση, κατά τη μεταβατική περίοδο, της ελευθέρας κυκλοφορίας των εμπορευμάτων μεταξύ της Ελλάδας και των άλλων κρατών μελών, κανονισμός ο οποίος βασιζόταν στο άρθρο 41 της πράξεως προσχωρήσεως και είχε γενική ισχύ, δεν ήταν ικανή να δημιουργήσει στους ιδιώτες θεμιτή προσδοκία ότι η Επιτροπή δεν θα ελάμβανε ειδικά μέτρα για ορισμένα προϊόντα, μέτρα δικαιολογούμενα από την εξαιρετική οικονομική κατάσταση και βασιζόμενα σε άλλες διατάξεις της πράξεως προσχωρήσεως.

Ασφαλώς δεν μπορεί να αποκλειστεί η υπόθεση ότι η SAFA έτρεφε την ελπίδα ότι το καθεστώς που κατά κάποιο τρόπο προαναγγελλόταν για τις αρχές Ιανουαρίου θα παρέμενε αμετάβλητο και δεν θα τροποποιόταν αναδρομικά. Πάντως, δεν πιστεύω ότι η ελπίδα ότι η Επιτροπή θα παρέβλεπε ή θα παρέλειπε τις υποχρεώσεις της αρκεί κατά νόμο ώστε να δημιουργήσει δικαιολογημένη εμπιστοσύνη άξια προστασίας.

11. Τέλος, όσον αφορά το επικουρικό αίτημα της SAFA με το οποίο ζητείται από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί της επιστροφής των εισφορών κατ' εφαρμογή του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 του Συμβουλίου, της 2ας

Ιουλίου 1979, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών[9], αρκεί να υπομνηστεί ότι από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι αν ληφθεί υπόψη η κατανομή των αρμοδιοτήτων που προβλέπει το άρθρο 177 ως προς τη διαδικασία εκδόσεως προδικαστικών αποφάσεων, το εθνικό δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να προσδιορίζει το αντικείμενο των ερωτημάτων που θέλει να υποβάλει στο Δικαστήριο. Επομένως, το Δικαστήριο δεν μπορεί, κατόπιν αιτήσεως διαδίκου της κύριας δίκης, να εξετάσει ερωτήματα που δεν του υπέβαλε το παραπέμπον δικαστήριο[10].

12. Ως συμπέρασμα, για τους προαναφερθέντες λόγους προτείνω στο Δικαστήριο να απαντήσει στο προδικαστικό ερώτημα που υπέβαλε το Tribunale της Γένοβας ότι από την εξέταση του προδικαστικού ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να επηρεάσει το κύρος του άρθρου 6 του κανονισμού 57/81, καθόσον συνεπάγεται την αναδρομική ισχύ του κανονισμού αυτού από 1ης Ιανουαρίου 1981.

9 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162.

10 — Αποφάσεις της 14ης Νοεμβρίου 1985, Neumann, σκέψη 12 (299/84, Συλλογή 1985, σ. 3663) και της 3ης Οκτωβρίου 1985, CBEM, σκέψη 10 (311/84, Συλλογή 1985, σ. 3261).